

شهر ۲۴ ساعته

عظیم علی شای

(عضو هیئت علمی دانشگاه، پانور)

سینا سلوکی

سرشناسه	: علی شائی، عظیم، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: شهر ۲۴ ساعته/ عظیم علی شایی، سینا سلوکی.
مشخصات نشر	: ایلام: نگارستان غرب، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۹۰ ص.: مصور (رنگی)، جدول.
شابک	: 978-600-8357-60-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۸۶ - ۹۰.
موضوع	: روشنایی و نورپردازی شهری
موضوع	: Municipal lighting
موضوع	: روشنایی و نورپردازی -- ایران -- ایلام
موضوع	: Lighting -- Iran -- Ilam
موضوع	: معماری منظر شهری -- ایران -- ایلام -- نمونه پژوهی
موضوع	: Urban landscape architecture -- Iran -- Ilam -- Case studies
شناسه افزوده	: سلوکی، سینا، ۱۳۶۶ -
رده بندی کنگره	: TK۴۱۸۸/۴ - ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۶۲۸/۹۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۲۰۵۵۷

نام کتاب: شهر ۲۴ ساعته

مولف: عظیم علی شایی - سینا سلوکی

چاپ و لیتوگرافی: چاپ عرفان

طرح جلد و صفحه آرایی: ابراهیم کریمیان

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: 978-600-8357-60-5

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

آدرس مرکز پخش: تهران میدان انقلاب ابتدای آزادی - جنب بانک سینا - بازار بزرگ انقلاب پلاک ۱۰
تلفن: ۶۶۹۰۸۹۰۴

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار:	۷
مقدمه	۹
تعاریف و مفاهیم بنیادی	۱۲
۱. منظر شهری	۱۲
۲. منظر روز	۱۳
۳. منظر شب	۱۳
۴. امتداد منظر روز در شب	۱۳
اصطلاحات و مفاهیم	۱۴
۱. فضا	۱۴
۲. شهر	۱۴
۳. فضای شهری	۱۵
۴. منظر شهری	۱۵
۴-۱. مفهوم منظر شهری، سطوح و عناصر تشدید کننده آن	۱۶
۵. منظر مطلوب	۱۷
۶. طراحی منظر	۱۷
۷. منظر خیابان	۱۸
۷-۱. خیابان شهری	۱۸
۸. شهر در شب	۱۹
۹. منظر شبانه	۱۹
۹-۱. رویکردهای منظر شبانه	۲۰
۹-۲. منظر شبانه و نقشه ذهنی	۲۲
۹-۳. منظر شبانه و هویت شهری	۲۳
۱۰. فعالیت شبانه	۲۵
۱۱. حیات شبانه	۲۵
۱۱-۱. فواید فعالیتهای شبانه	۲۵
۱۱-۲. مشکلات فعالیتهای شبانه	۲۵
۱۲. شهر ۲۴ ساعته	۲۶
۱۳. اصول طراحی منظر شب	۲۶

۲۷	۱۴. مفهوم امنیت
۲۸	۱۴-۱. امنیت شهری
۲۸	۱۴-۲. امنیت در شب
۲۸	۱۵. خوانایی در شب
۲۹	۱۶. سرزندگی در شب
۲۹	۱۷. نورپردازی
۲۹	۱۷-۱. نور
۳۰	۱۷-۲. نور و اثر آن
۳۰	۱۷-۳. تاثیر نور فضا شهری
۳۱	۱۷-۴. نور طبیعی
۳۱	۱۷-۵. نور مصنوعی
۳۲	۱۷-۶. شدت نور
۳۲	۱۷-۷. نور و رنگ
۳۳	۱۷-۸. نور در شهرسازی
۳۴	۱۷-۹. جایگاه نور در طراحی شهری
۳۴	۱۷-۱۰. نورپردازی
۳۷	۱۷-۱۱. نورپردازی شهری
۳۸	۱۷-۱۲. اهداف نورپردازی
۳۹	۱۷-۱۳. چگونگی تاثیر نورپردازی، در کیفیت خوانایی شهر
۴۰	۱۷-۱۴. نقش نورپردازی شهری در حیات اجتماعی شبانه
۴۱	۱۷-۱۵. نورپردازی شهری، راهی به زندگی شبانه
۴۳	۱۷-۱۶. تاثیر روشنایی و نورپردازی در ایجاد حس سرزندگی و پویایی حیات شبانه فضاهای عمومی شهری
۴۵	۱۷-۱۷. نقش نورپردازی در توسعه گردشگری شهری
۴۶	۱۷-۱۸. آشفتنی نورپردازی
۴۶	۱۷-۱۹. آلودگی نوری
۴۷	۱۷-۲۰. تاثیرات مضر روشنایی در فضای آزاد
۴۷	۱۷-۲۱. تاثیر محیط اطراف
۴۷	۱۷-۲۲. تاثیر روی ساکنان
۴۸	۱۷-۲۳. روشهای کاهشی
۴۹	۱۷-۲۴. تاثیر مولفه نور در افزایش احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای شهری شبانه
۵۰	۱۸. نورپردازی جشن‌ها و جشنواره‌ها
۵۱	۱۹. نورپردازی معابر شهری

۵۳	۱۹-۱. ساماندهی روشنایی و نورپردازی معابر شهری
۵۵	دیدگاههای نظری نسبت به نور و نورپردازی
۵۵	۱. لوکوربوزیه
۵۵	۲. نورپردازی و گردشگری شهری
۵۶	۳. نورپردازی شهری و ایجاد امنیت و آرامش در محیطهای شهری
۵۶	۴. نورپردازی شهری و ایجاد جذابیت در محیطهای شهری
۵۸	۵. نورپردازی شهری و افزایش زمان گردشگری
۵۸	۶. هاینریش کرامر
۵۸	۷. ویلیوم فلوئر
۵۹	۸. کلاویس وینتر
۵۹	۹. لوئیس بورکهارت
۵۹	۱۰. موتوکوایسهی
۶۰	دیدگاه نظریه‌پردازان در خصوص زندگی ۲۴ ساعته
۶۰	۱. کارمونا
۶۱	۲. کریتمن
۶۱	۳. راب کریز
۶۱	۴. چپ من
۶۱	۵. کریتمن
۶۱	۶. بیانکنینی و مونتگمری
۶۲	۷. جیکوبز
۶۳	نمونه موردی داخلی
۶۳	۱. اصفهان
۶۴	۲. شهر قم، شهری سرشار از زندگی شبانه
۶۸	۳. شهر ری
۶۸	۴. تهران
۷۱	۵. ماسوله
۷۲	نمونه موردی خارجی
۷۲	۱. پاریس «شهر نور»
۷۴	۲. گروه West 8
۷۶	۳. لیون (فرانسه)
۷۶	۴. مرکز تاریخی «کلنازاوا» (ژاپن)
۷۷	۵. خیابان آچه (هلند)

۷۷		عنورپردازی هلسینکی (فنلاند)
۷۸		۷. پروژه ی Light scraper
۷۹		۸. نورپردازی میدان تئاتر در شهر روتردام (هلند)، تابش هویت
۸۰		۹. پارک هزاره شیکاگو Millennium
۸۱		۱۰. موزه زیر آب اسکندریه
۸۲		۱۱. آتن
۸۳		۱۲. چین
۸۴		نتیجه گیری
۸۶		منابع:

www.ketab.ir

پیشگفتار:

از آنجا که دامنه فعالیت‌های انسانی از طول روز گذشته و پایی از شب ادامه می‌یابد و افراد جامعه زمان قابل توجهی از اوقات خود را در بازه زمانی شب با ویژگی منحصر به فرد تاریکی می‌گذارند؛ در نتیجه کار و فعالیت شبانه به قسمتی از زندگی شهری تبدیل شده است. شکل گیری جوامع انسانی در پی خود روابط انسانی و فعالیت‌های گروهی را به همراه داشته است. زندگی شبانه نمونه‌ای از این فعالیت هاست که به همراه خود واژگان جدیدی از قبیل "شهر ۲۴ ساعته" را به همراه آورده است. منظر شبانه که زیر مجموعه‌ای از زندگی شبانه را تشکیل می‌دهد کیفیتی قابل کنترل است که تاثیر بسزایی در فهم کلی شهروندان از شهر را دارد و موجب شکل گیری یک جامعه پایدار می‌گردد. در نتیجه توجه به منظر شبانه‌ی شهرها امری ضروری و مستلزم برنامه ریزی صحیح می‌باشد. بی توجهی به منظر شبانه شهر و عدم وجود برنامه ریزی و طراحی جامع برای ایجاد آن، هزینه‌های سنگینی را برای شهروندان در پی دارد.

نوشته حاضر می‌کوشد با تا با توجه به مفهوم، ای شهرهای ۲۴ ساعته و منظر شبانه به معرفی اجمالی و به ارتباط آن با توسعه همه جانبه شهر، پویا و پرتحرک کردن محیط‌های شهری، اشاره نماید و با عنایت به فرصت حاصل از توجه به زمان لزوم توجه ویژه در برنامه ریزی و مدیریت شهری به آن در کنار توجه به سایر ویژگی‌های ناشی از گذر زمان (مناسبت‌های خاص، فصل‌های مختلف و...) به ارائه راهبردهای کلیدی در جهت برنامه ریزی مناسب فعالیت‌های اقتصادی شبانه می‌پردازد.

حد فاصل خیابان طالقانی و فردوسی که به عنوان شریان‌های اصلی شهر اعلام محسوب می‌شوند؛ دارای پتانسیل‌های بلقوهای ارزشمند زیادی از جمله وجود کاربری‌های تجاری متعدد و درختان کهن سال می‌باشد.

در این پژوهش از روش ترکیبی (توصیفی-تحلیل) استفاده شده و اطلاعات با استفاده از روش‌های کتابخانه‌ای، مشاهدات و برداشت‌های میدانی جمع آوری شده اند؛ که ابتدا کیفیت کالبدی و کارکردی محدوده خیابان فردوسی و طالقانی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته و تصویر ذهنی شهروندان از فضا در روز و شب مقایسه شده است. هدف این پژوهش ضعف

فضاهای شهری در شب، پیوند فعالیت‌های شبانه در ادامه روز و در نتیجه اعتدالی بخشیدن به شهر می‌باشد. در پایان علاوه بر اخذ نتایج، پیشنهادات و راهکارهایی جهت افزایش کیفیت کارکردی و کالبدی محدوده، در شب و افزایش امنیت شبانه و پویایی و سرزندگی محیط شهری و برای توسعه مراکز فعالیت‌ی امن در زمان شب ارائه شده است.

www.ketab.ir

مقدمه

فضاهای شهری از مهمترین فعالترین مکان‌ها در دوران زندگی بشر محسوب شده و توجه به عناصر و کیفیت‌های موجود در اینگونه فضاها در دوران‌های مختلف تاریخی بر اساس اهداف و خواسته‌های ساکنین شهرها متفاوت بوده است. اما آنچه که در تمامی دوران‌ها مشترک بوده حضور مردم و وجود روابط اجتماعی حاکم بر آنهاست که مهمترین اصل در پویایی فضاهای شهری به حساب می‌آید (مرتضوی، ۱۳۹۰: ۱۷).

چه در تابستان که شب‌های کوتاهش جبرانی برای گرمای روز است و چه در زمستان که کسربزرگی از ۲۰ ساعته یک روز در اختیار شب قرار گرفته است، شب زمانی مهم و موثر در زندگی شهری است. اگر روز را عرصه فعالیت به شمار آوریم که زندگی شهروندان معطوف و متوجه حوزه‌های شغلی و آموزشی است، شب فرصتی برای استراحت و تفنن و گردش می‌تواند باشد. به عبارت دیگر قدر روز فرصتی عارضی برای دخل نیست بلکه عرصه‌ای برای خرج است. آنچه در روز کسب شده در شب مورد استفاده قرار می‌گیرد.

زندگی شهری سبب شده دامنه فعالیت‌های شهروندان را طول روز گذشته و تا شب هنگام ادامه یابد و حیات شبانه به قسمتی از زندگی شهری تبدیل گشته است. این موضوع به دغدغه‌ای برای مدیران و برنامه ریزان شهری تبدیل شده است. در حقیقت بحث عمده‌ای از هویت فضاهای شهری است که باعث تحقق یک اجتماع پایدار می‌گردد.

اکثر طراحی‌ها در شب با احتساب نور خورشید انجام می‌شود، به عبارت دیگر تاریکی هوا تمامی خلاقیت‌ها و هنر نمایی که برای آن کوشش شده، یکباره در تاریکی شب گم می‌شود. همانطور که در منظرسازی روزانه شهر عناصر باید در پیوستگی و هماهنگی با یکدیگر قرار گیرند تا اثری مطلوب را در ذهن و خاطر شهروند بر جای گذارند، منظر شبانه نیز باید به گونه‌ای شکل گیرد که رضایت و آرامش خاطر شهروند دنبال داشته باشد. بی شک نقش نورپردازی در منظرسازی شبانه اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. با این توصیف نورپردازی شبانه شهر به گونه‌ای باشد که هم زیبایی بصری را به همراه داشته باشد و هم تا حد زیاد در امنیت بخشی به فضا موثر واقع می‌شود.

از قرن ۱۹ به بعد و در پی نظم ناشی از انقلاب صنعتی و توسعه بعدی آن یک سازمان یافتگی اجتماعی برگرد زمان کار شکل گرفت. و کم کم تمام رفتارهای اجتماعی را تحت تأثیر قرار داد و تا امروز ادامه یافته است. در شهرهای امروز بخش اصلی خدمات اوقات فراغت و فعالیت‌های اجتماعی فرهنگی بر اساس نظم زمانی ترسیم شده و بر پایه ساعت کاری انجام می‌گیرد. زیرا اکثریت مردم حقوق بگیرند و بنابراین، ناچار به طبیعت از زمان‌های حاشیه‌ای کار مثل غروب‌ها، آخر هفته و تعطیلات رسمی هستند (فکوهی ناصر ۱۳۸۳). این زمان بندی رفتاری، اختلال کارکردی اجتماعی زیادی ایجاد کردند که در زمینه‌هایی چون تحرک شهری (راه بن‌دان)، سرگرمی‌ها (انباشت و ازدحام در برخی زمان‌ها، دوره‌ها، آخر هفته‌ها و هزینه‌های ناشی از آن‌ها) و به طور کلی در زندگی روزمره (افزایش زمان انتظار در صف‌های مختلف) دیده می‌شوند. این امر سبب پدید آمدن احساس گسترده‌ای می‌شود که مردم امروز دارند؛ احساس کمبود وقت، و همچنین انگیزه بزرگی را برای مداخلت بر ساختار زمانی بوجود می‌آورد. این امر اهمیت زمان غروب و شب را بعنوان زمانی برای اوقات فراغت و فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی نشان می‌دهد. در خلال توجه به این زمان برای اوقات فراغت و سایر فعالیت‌های غیر از کار، مفاهیم شهر ۲۴ ساعته و اقتصاد شبانه شکل گرفت.

برای دست یابی به جامعه‌ای پایدار، بایستی توجه به مناسبات شبانه را معطوف به ظرفیت‌هایی که بتواند زندگی شبانه مورد نیاز اقشار مختلف جامعه را پوشش دهد و آن‌ها را در مسیر نظارت شده که برای دیگر کارکردهای شهری ایجاد مزاحمت نکند، منطقی که فهم کلی شهروندان از شهر را بهبود بخشیده تا نقشه ذهنی مناسبی را برایشان ایجاد سازد. فعالیت شبانه را در ادامه روز پیوند بزند، هویت هر یک از مناطق مختلف شهر را تأمین نموده و در نهایت زیرساختی برای استقرار شهر ۲۴ ساعته فراهم آورد (حیدری، مجله اینترنتی معماری منظر).